

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
Alexandru Macedonski, I. Foti, Sylva, Ion Pajură, Smara, V. Vlădescu-Albești,
N. Ținc, Stelian Vasilescu, Const. A. I. Ghica, Ana Codreanu, P. Petrescu, etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

CONTELE CADORNA, generalisimul armatelor italiene

Banchetul

de SYLVA

Gogu Sfătescu, un tânăr chipes și plin de viață funcționar superior la o casă comercială importantă, care se bucură de simpatia colegilor, și încrederea șefului, se urcă dintr-o sărbătoare pe trebură și după ce își dăse de oțetva ori glasul și își trecu cu mâna albă prin părul-i negru și lucios:

— Colegi și colege, acum când după o mână chibzuință am luat hotărârile necesare într-o apărarea intereselor noastre, (să vă amintesc și să vă pun în vedere că, peste câteva zile, se împlinesc 25 de ani de la fondarea casei la a cărei prosperitate am contribuit și noi muncind cu rivă și fără pragot.

Sunt convins că cu toții veți adera la propunerea mea să sărbătorim, printr-un banchet, pe șeful nostru, care timp de un sfert de veac a stat neclintit în capul acestei instituții, lucrând cu perseverență și energie, pentru progresul și înflorirea ei!

— Bravo! Bravo, Gogule!

Toți îi strinseră mina felicitărilor pentru ideea splendidă, afară de unul, Georget Păscu, supranumit de colegii săi „Cucurigu”, pentru că cum era mic și slab, ochii rotunzi, nasul ascuțit și coroiat, semăna aiudoma cu un cocotș.

Pe când vorbea colegul Gogu, Georget își masă o atitudine napoleonică: că. Un zimbet ironic îi strîmbă gura și piciorul-i mic, ca de femeie bătea repede și sacada podeaua.

— Pechivanul cinsti el în gînd pe Gogu. Numai știe cum să-l lingusească pe șeful... Aranjează un banchet! Parcă nu s'ar ști cu ce scop... Dă cu tîmție tatălui, ca să priceapă fiica... Să fi văzut cum mă fixa dinna, când o întîlnisem deunăzi în cabinetul șefului, îi ar trece pofta...

Își întepeni trupșorul slab și colțuros, ridică fruntea cît putu mai sus, unînduși gusa și ducînd din deprindere, mina la gură să răsucească cele cîteva fire de păr de un blond spălăcit, pe care le sacrificase nu de mult, pe altarul modei.

Georget se credea irezistibil și desprețuia femeile.

Le desprețuia mai mult de cît toți colegii săi, pentru că era convins că el le cucerea cu o singură privire a ochilor lui rotunzi și sticloși. Și pe baza acestor triumfuri fictive își clădise teoria că femeia nu trebuie lăsată în serios, că rolul ei pe scena lumii nu este al mamei jertitoare, educatoarea conștientă și pricepută a copiilor ei, nici al soției devotate și credincioase, nici al țovărășei de muncă, care ea și dînsul îndură, dacă nu și mai mult decît dînsul, toate neplăcerile toate umilintele, toate înșirările luptei pentru pîine! Nul

Femeea există în această vale a plîngerilor, pentru că sub privirea fascinatoare al lui Georget Cucurigu, să-și piardă mințile sau să se facă scrum!

Gogu, care luase inițiativa și totdeauna însărcinarea să aranjeze totul, declară că: „toate au mers strună”

Sala frumoasă, masă copioasă, muzică delicioasă!

Era satisfăcut și vesel, cum nu-l văzuseră colegii niciodată pînă atunci și avea motiv să fie vesel, căci pînă în ziua aceea crezuse că dragostea eternă ce înmormintase în colțul cel mai ascuns al inimii, nu era împărțită de ființă adorată de dînsul Lilica, fiica șefului.

Se pregătise tocmai să se resemneze... Dar norocul care-l pîndea și îl urmărea peste tot locul, îl luă de braț și îl duse în ziua memorabilă în strada Lipșcani știind năzdrăvarul că acolo o va întîlni pe „ea”.

Roscața ce îi îmbujoră obrazii, ochii ei frumoși și mai vorbăreți decît gura mică și rumenă, care îi zim-

bea atât de dulce și ademenitor, îl convinseseră într-o clipă că era omul cel mai fericit de pe suprafața globului terestru și că viitorul îi deschide porțile de aur.

La început îi vorbi prin aluzii, că doar era băiat destept.

Dar, văzînd nerăbdarea ei, de a afla ceva mai hotărît și mai practic, îi declară că este regina viselor sale și că o va iubi și dincolo de mormînt!

— Te cred, domnule Sfătescu, îi răspunse dînsa cu convingere, dar eu renunț la iubirea de dincolo și atunci va trebui să mă iubești dincoace, nu e așa?

Se despărțiră la un colț de stradă, după ce Gogu îi obținuse promisiunea că va veni la banchet.

O mare de lumină albă, marea umbrele și pălea întru cîeva roșul de pe obrazii și buzele curcanelor, străluciau prizmele candelambrelor, ochii și chețile.

O răceală și jenă ingenuchiă limbile și mișcărilor.

Colegele care în viața de toate zilele erau cele mai bune prietene își aruncară priviri reci și examinatoare.

Tinerii se grupară după importanța situațiilor și atribuțiilor lor. După ce își comunicară noutățile de pe câmpul de războiu, ce cunoșteau toți deopotrivă de bine, se înfrîmîntau în zadar să găsească subiecte de conversație, simțindu-se obligați să amuze pe reprezentantele sexului frumos.

În sfîrșit sosi și mult așteptatul șef, un bărbat înalt și voinic, cu fața congestionată și luna plină în creștet. Era însoțit de fiica și „juniorul”. O indispoziție improvizată o împedica pe „doamna” să ia parte la banchet căci pentru nimic în lume nu ar fi renunțat la plăcerile urmei pocheras la care era invitată aiurea.

Șeful se grăbi să-și ocupe locul de onoare, rezervat la masă, iar ceilalți se instalară după porunca erarhiei.

Ochii lui Georget aruncau fulgere trănitoare asupra lui Gogu, care se așeză în fața d-soarei Lilica, pe cînd el, care se luptase cu înverșunare să rămînă în apropierea ei, se pomeni tocmai în colțul cel mai depărtat oftă adînc, compătîmînd-o că nu-l va putea vedea.

O dactilografă cu fața lividă și cu gura veșnic întredeschisă din cauza dîntilor proeminenți care sedea în gîndul său, îl înghionți cu ochii atrăgîndu-i atenția asupra unei colege, o văduvioară nostimă. „protejata” șefului căruia îi arăta mereu perlele și aurul din gură-i rumenită cu cel mai fin „roșu” și îl învăluia în văpaia ochilor ei arzători...

Georget însă nu simți nici ghionțului, nu auzi nici șoptele amabilei sale vecine. Era absorbit de un gînd. Acum era momentul să aște d-soara Lilica că nu îi era indiferentă!... Da! Un toast? Îi va rădăca un toast!

Se săltă puțin zîmbînd lui Gogu cu dispreț.

Dîncă, șeful orchestrei își plimbă ochii șireți și negri ca murele dela „boerul cel mare” la frumoasa văduvioară, și la un semn al arcușului

său, răsună romanța „Doi ochi” întrerupînd tăcerea adîncă ce domnise pînă atunci în timp ce fiecare era preocupat de grija să mănânce cît mai elegant și mai grațios.

Vioara lui Dîncă vorbea și ce sprînea răscolea sufletele... Suspina și se tînguia, înfiorată și împătîmită, șoptea, striga, plîngea de dorul celor „Doi ochi”. Contrabasul gemea scrișnînd de durere, naiul scolea țipete sfîșietoare și țîmbalul, răpus de dorul-i neîndeplinit, își spunea încet și trist păsul.

Ochi seintectori... obrazii învăpăriați... suspine înăbușite.

Cuccanele se răcoreau fluturînd batistele, domniile își ștergeau sudoarea de pe frunte. Văduvioara se rezămă lunguroasă de speteaza scaunului privind pe sub gene pe acel căruia îi datora recunoștința veșnică... Gogu o sorbea pe Lilica din ochi și Georget sorbea vinul roșu ca rubinul, cu un fel de furie ca și cînd ar fi fost singele lui Gogu...

Vioara lui Dîncă ajunsese în culmea disperării...

Deodată secesse un chiot! era ca a izbucnire a patimilor neînfrîmate, un strigăt de triumf al fericirii îndeplinite, un chiot prolung și vibrător, care făcea inimile să tresalte, fețele cam contractate să se lumineze, buzele să zîmbească.

Tremura, tresălta, se zbuciuma arcușul pe coardele care se cutremurau înfrîgurate de atîtea patime și veselie. Sunetele țîșneau, se fugăreau ca niște copii zburdalnici, se prindeau într-un vîrtej nebun, se coborau și se înălțau tocmai sus!

„Clocărlia” se avîntă în falnicul sbor umplînd văzduhul cu cîntu-i de bucurie și dragoste de viață!

Chelnerii turnau șampania în pahare. Un acord scurt și fals. Tăcere solemnă. Cîteva bătu cu cutîțul într-un pahar. Șeful se pregătea să vorbească.

După ce asigură asistența că era „adînc mișcat”, mulțumii cu cîteva cuvinte subalteranilor săi pentru atenția atât de mișcătoare, exprimîndu-și derința ca și pe viitor să-i păstreze același devotament, muncind cu aceeași conștiinciozitate pentru propășirea instituției. Aplauze frenetice!

Paharele se umplură iară. Georget trebuia să țușcească, căci îi se pusesse un nod în gît...

Gogu se sculă în picioare, îndată ce șeful își recupără locul. Era băiat frumos, înalt și svelt, cu ochi mari, negri și blînzi. Purta părul cam lung și, plășuvițele înălțate se cădeau pe fruntea-i albă și bolțită, avea aerul unui poet. Mina-i delicată ținea grațios paharul cu șampanie depărtîndu-l degetul cel mic, pe care strălucia un diamant mare.

Avea darul vorbirii și deprinderea să vorbească în public, căci la toate întrunirile lua totdeauna cuvîntul cuvîntul.

Încălzit de un număr respectabil de pahare cu vin închinat unuia și altuia, încurajat de ochii și zîmbetul Liliciei, ținu un adevărat discurs, cel mai frumos ce rostise vreodată!

Domnișoara Lilica era feliță, șeful încîntat și Georget vinăt...

Sări în sus. Sosise momentul! Întreaga adunare rămase nîmîță. Toate privirile se pironiră pe buzele lui albe și tremurătoare. Tuși de cîteva ori.

— Onorată adunare! Nu găsesse cuvinte să-mi exprim fericirea — o fixă pe Lilica care îl privi cu curiozitate și dispreț.

— Fericirea — fericirea — a-ă-ă... O răceală de ghiță îi coprinse tot corpul, picioarele îi tremurau atât de tare în cît era nevoit să se rezeme de masă să nu cadă. Îi se făcu un gol în cap, inima îi zvîcnea tîndu-i respirația: rămase cu gura căscată și ochii lui stînși rătăceau de la unul la altul implorînd ajutor cu desnaidejda unui naufragiat...

La un moment îi se păru că ochii tuturor se prefăcură într-unul singur.

ȚIGANII

Lui G. Topăreanu

Zorii zilei se arată
Cu surâsul lor gingaș.
La o șatră,
Lângă vatră.
S'a trezit din somn, deodă,
Al țiganilor fruntaș.

Vițe negre, unsuroase
De pe ochi a ridicat
Și plotosul,
Fiorosul,
Întolît în coate roase,
Dete-o gură, mînist.

Tot sălașul prinde zîne.
Căminti latră în cătun;
Fiecare
De plecare,
Boarțe pînă sub coviltire
Și 'n lăsa își pun tutun.

În chervane strînși ca 'n grupă
Cei mai mici și cei bătrîni;
Iar în urmă
Urșul scurmă,
Vrînd de lanț ca să se scape
Unii hățari țîn în mîni.

Cărăușii merg alături
Cu lungi bici plescăind.
Merg de mîna,
Prin țărăni
Fete și flăcăi — de lăutari
Șăgînd și hălîind.

Până în amurg — sărmanii —
Zi de vară — au pribegit...
Și afară,
În spre seară,
Huidniți, lătrați, țiganii
La un sat au poposit.

Lângă mese scunde, spațiu
Neamurile se adun...
Bolovanul
Ca șofranul,
Fiecărui face parte
Lîng dulăii din ceșan.

(Tulcea)

După cină, fluerașul
Zice-nu hrăneț cu foc...
Lângă focuri
Se 'ncing jocuri —
Până ce întreg sălașul
Gede istovit de joc.

„De-acum visuri pe-a lor gene,
Pe-a lor gînduri s'an întins...
Pace săntăți!...
Vântul căntă!...
Iar pe fruntea lor, alene
Cosînceana stîni a nins.

Iată-i stă... Ca ghîocul
Plăcăi mîșcare 'n cătun;
La țîțe
Și lălețe,
Să le spuie tot necroșii
De e rân sau de e bun.

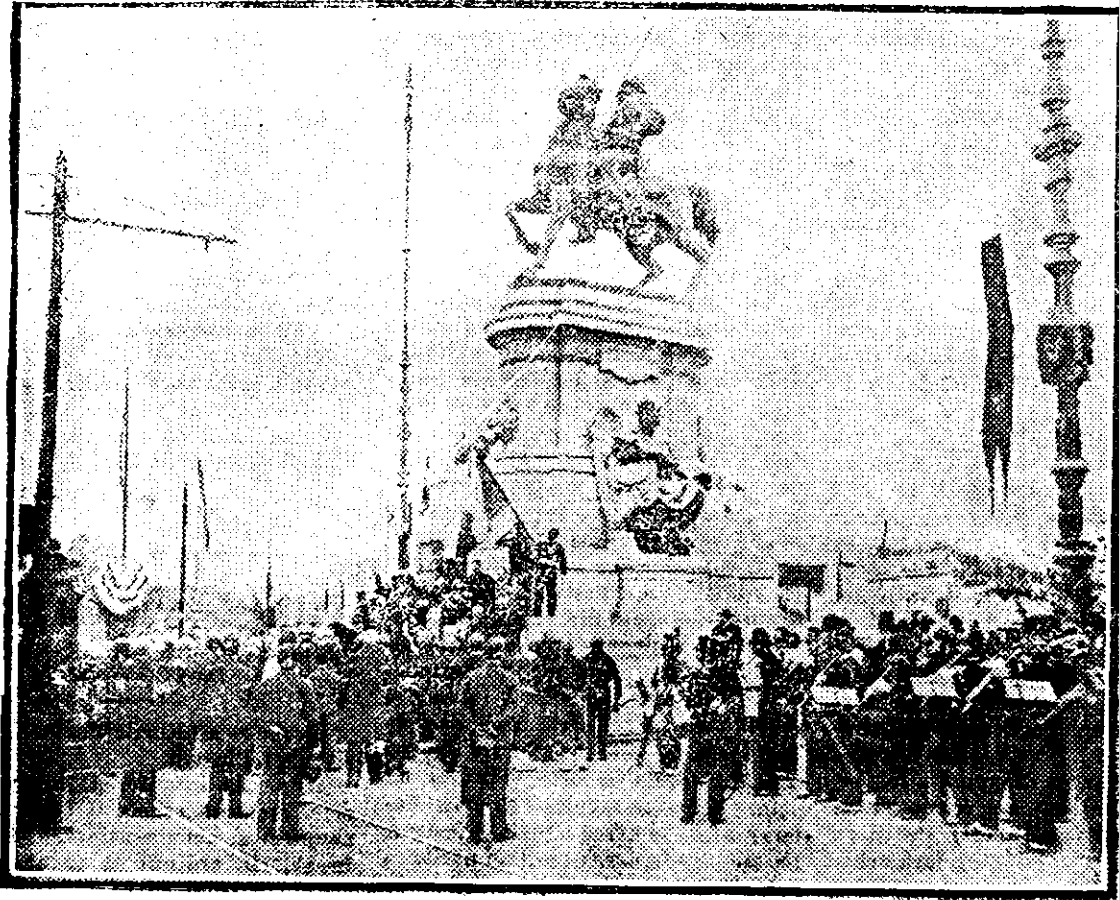
Moș Martîn, agale vine,
Ies copiii cu alaf
„Hai Martîn,
Joacă bine,
Să-ți dau pîne cu mîșă
Și o sită de mîlăii!”

„În țaria nopții, una
Adormise somnul sfînt”
— Dulce parte
Ca la moarte,
Să ai ca făclie luna,
Mîngăerile de vînt!

S'au întors de la 'ngropare
Și la „crăsmă” toți s'au dus...
Și cîntară...
Și jucară...
Ca 'ntro zi de sărbătoare
Și-au plecat apoi spre-apus...

„Ploaia scaldă, vîntul bate
Pe poștii fără dar —
Cînd prin esturi,
Cînd prin vesturi,
Își duc viața 'n libertate
Lumea toată-i țara lor!

Ion Pajură.

MONUMENTUL LUI GARIBALDI DIN BUENOS-AIRES

mare, urias, cu priviri de foc, care li ardeau creierul, că toate gurile se prefăcuseră într-una singură, colosală, care rînjea batjocoritor...

Simți că numai cineva îl luă de braț, porni cu dînsul în urma celorlalți, care plecau rîzînd și glumind întrebîndu-se unii pe alții:

— Am petrecut bine, nu e așa?

SCRISOARE

Zoției

*Nu te mânia pe soartă
Și nici n'o mai blestema,
Căci mereu rămâne aceeași,
Tu n'o poți îndupleca.*

*Vai!... Din aerul veciei,
Firul vieții noastre toarce
Și la plîngerii ea încheie
Nu ș'o pleacă, nu ș'o ntoarce!*

*Iar de 'i strigi: o soartă, soartă,
Te îndură și de mine, —
Râde și călărea-i stînsă
Nici aruncă în spre tine.*

*Tu privești cu groază-atuncea
Spre fapta de uramă,
In spre vorba ce'n nestire,
Firul vieții și 'l destramă!*

*Ce să sperî dela aceea
Care-i surdă, orbă, mută,
Ce-i bătrîna ca și lumea,
Dar pe față n'are o cută?*

*Ce s'aștepti dela ursita
Ce nu știe alt să facă
Decît să sfărîme iluzii
Și ca sfîrș apoi să tacă?*

*Nu te mânia pe soartă,
In zadar n'o blestema,
Căci rămâne 'n veci aceeași
Tu n'o poți îndupleca!*

Smara

UN MARE NEDREPTAȚIT

Alexandru Macedonski

de I. FOTI

D. Alexandru Macedonski este astăzi incontestabil cel mai mare poet al neamului românesc. În afară de Eminescu și de Gr. Alexandrescu nici un artist la noi n'a atins culmile de eugetare și de intensitate a poeziei epice ca dînsul.

Steptă și Noaptea de Noembrie sunt byroniene; Noaptea de Decembrie se ridică de asupra nopților lui Musset chiar prin vastitatea concepției și prin desenul incomparabil al imaginilor; Noaptea de Mai este poezia însăși intruchipată în forme poetice nemuritoare. În toată opera lui cu toate inegalitățile datorite vremii și a evoluției literare a unui mare poet — n'o să găsești un rînd care să nu fie interesant; totul păstrează pecetea talentului excepțional al autorului.

Și nu numai poezia, dar și proza d-lui Macedonski este așa de colorată și așa de viguroasă în cit citînd-o simți c'a adus ceva nou în literatura noastră: ritmul frazei, desenul cuvintelor și mai ales, conturul inimitabil al compoziției.

În toate a fost un inovator îndrăzneț și peste tot a lăsat impregnată, în mod permanent, puternica sa personalitate.

Cuvinte, fraze, construcțiuni întregi, cari păreau altă dată imposibile contemporanilor și barbăre, astăzi au trecut în vorbirea curentă și în scrierul tuturor scriitorilor tineri.

Influența operei sale a fost covârșitoare, iar linăra generație a eșit toată din școala d-lui Macedonski.

Oricare om inteligent, îți va răspunde: „da; e un mare poet, dar...” Acest dar este o rezervă generală. De ce?

D-lui Macedonski i se atribuie — d-sa o neagă — o epigramă la adresa lui Eminescu, pe cînd acesta era holnav. Ei și? Presupunînd că d. Macedonski ar nega valoarea totală a operei lui Eminescu — ceea ce nu e adevărat — și ce importanță ar avea acest lucru? Asupra concepției eminesciene — într'un studiu lung publicat

în această revistă — concepție bolnavicioasă și periculoasă pentru educația tinerilor suflete, m'am declarat și eu a fi împotriiva-i, cum au făcut-o și alții, și cum o vor face mulți. Primele poezii ale lui Eminescu sînt nebuloase, chiar la cele mai frumoase ale lui forma nu e în totdeauna perfectă. Și Eminescu totuși este un mare poet al nostru și nimeni n'o să nege acest lucru, dacă este dotat cu bunul simț normal.

Deasemenea și d. Macedonski are greșeli; și într'un studiu amănunțit al operei d-sale, trebuie să faci multe rezerve. Dar rezerve se fac și asupra operei lui Shakespeare. Știi de pildă ce spune despre dînsul, marele critic francez Brunetiére: „piesele lui sînt melodrame care scărție la fiecare rînd... Și totuși Shakespeare rămîne tot Shakespeare!”

Presupun chiar că d. Macedonski îl neagă pe Eminescu. Iarși, vă întreb, cunoașteți părerea lui Balzac, marele romancier asupra literaturii contemporane: „Il n'y a que trois noms dans la littérature contemporaine: moi, Hugonet Gauthie; noms sommes des maréchaux. etc.”

Toate marile talente au avut eclipse de acestia. Și cazul, cum v'am mai spus, eu d. Macedonski nu este adevărat.

De la această epigramă i se trage toată nenorocirea. Toate mediocritățile și nulele drapate ale literaturii române, au început să latre, să turbeze de îndată șop! pe el.

Căci, din toate gloriile de astăzi ce ar rămîne, dacă d. Macedonski ar fi reintregat în fruntea literaturii rămîne așa după cum merită? Inchipuiți-vă ce s'ar alege din tinerii scriitori, din nenămărații simbolisti cînd se va cunoaște și se va citi opera marelui poet?

Toate aceste reflexe palide ar dispărea de la sine din circulație, înde îrae.

Deceaba, domnii mei, oricît ați urla; oricît v'ați zbate, opera d-lui

Macedonski rămîne mare. Timpurile de mediocritate literară de astăzi vor trece; vor veni timpuri, etîd nici nu se va mai pomeni de poezii celebre de astăzi: ce-o să le pese urmașilor noștri, după două sute sau trei sute de ani că au existat politicieni în literatura românească, tînzînd să-l negre pe Macedonski, după cum s'au găsit imbecili cari au crezut că Phedra lui Pradon este operă de artă și Phedra lui Racine, nimic. Prostia omenească este incommensurabilă. Toate au un început sau un sfîrșit, numai prostia se întinde infinită și inertă ca materia însăși componentă a făpturii noastre.

De aceea îți spunem: eceaba cauți domnule Zamfirescu, să spui că n'ai eșit din școala d-lui Macedonski — acest lucru nu va împiedeca fie opera d-tale poetică din cele mai mediocre să rămîie mediocră — eu toate că ești un prozator de talent.

Iar, voi tineri și bătrîni, sterpi, fără suflet și fără talent, dacă îl negați, nu că puteți știrbi ceva din măreția operei sale, ci numai, prin aceea, vă negați pe voi înșivă!

Cu atîta mai rău pentru voi.

*

Dar masele, ea și contemporanii l'au ignorat și pe Shakespeare cămătarul fără suflet, și pe Shakespeare dezordonatul; tot așa poezii cei mari sînt negați în opera lor, care este în afară de viața lor trupească trecătoare, pentru că în viață ar fi și ei oameni ca și ceilalți.

Dar de aceste lucruri nu se poate ocupa chestia literară serioasă: ea trebuie să cumpănească, după valoarea operei fiecăruia și din acest punct de vedere d. Macedonski va fi pus alături de cei trei-patru poeți excepționali ai literaturii noastre.

Revista noastră se simte mîndră că a putut obține colaborarea prețioasă a marelui poet. Fîind foaia cea mai citită și cea mai populară din țară, opera d-lui Macedonski se va răspîndi în cercuri din ce în ce mai întinse, iar admiratorii d-sale vor crește neconștient spre cea mai deplină izbîndă a unui monument literar măreț.

Credem că nu facem o indiscreție, anunțînd că d. Macedonski lucrează la o mare tragedie clasică: Moartea lui Dante. Fragmente ce ne-au fost cîtite, ne-au convins că va fi cea mai mare și cea mai profundă lucrare ce s'a scris, în această privință la noi.

În curînd vom publica un fragment și pentru numeroșii noștri cititori — cari urmăresc și admiră opera maestrului.

CÂNTEC

*Toarnă vinul în pahare,
Dă-mi să beau.
Vezi, mi-e inima pustie...
Și n'asî vrea, zău, mîi crășnare.
Nici dușmanii mei să fie
Cum sînt eu...*

*Cînd va fi la socoteală
Pune tot.
Dar ciocnește ici cu mine...
Nu va fi 'ntre noi toameală
Sunt strein și n'am cu cine,
Nu mai pot...*

*Cine m'a iubit odată
M'a uitat...
Dar i-am dat și eu ertare.
Azi, cînd dragostea mi-e moartă
Beau, căci sînt cu toți, crășmare
Împăcat...*

*Satu 'ntreg ce-o zice, zică —
Toate trec...
Nu știi eu sînt azi de vină,
Sau măsura ta e mică?
— Înc'o oală, una plină,
Și-apoi plec...*

V. Vlădescu-Albești

ZANA

de Anatole France

Într-o seară, la biblioteca din Lussance, la soții de Gabry, unde venisem să cataloghez diferite cărți, am avut o vedenie stranie.

După ce am citit vreo cincisprezece pagini, scrise neapărat de un scrib ignorant și distrat căci am resimțit o oarecare greutate să le înțeleg sensul, mi-am pus mâna în buzunarul fără fund al rodingotei mele, ca să-mi scot o tabacheră. De odată însă un fel de somnolență grea mă copleșise și deși căutam să-mi concentrez toată atenția asupra volumului, ochii mei se întorceau fără voie spre o parte a mesei ce nu prezenta nici un obiect important din punct de vedere al studiului.

În locul acela nu se afla de cit o carte veche germană, frumos legată din compilația aceea recomandabilă numai pentru garzurile ei cu care e împodobită și care e cunoscută sub numele de „Cronica Nurenbergului”. Volumul era ușor deschis.

Am văzut de odată fără să fi zărit venirea ei, o persoană mică ce stătea așezată pe scoarța cărții cu un picior peste altul, aproape în aceeași poziție pe care o tau amazonele călare, la Hyde Park sau la Bois de Boulogne. Era atât de mică în cât piciorul ei nici nu ajungea până la masa pe care se desfășura trenea fălăindă a rochiei. Dar chipul și formele ei erau acelea ale unei femei adulte. Amploarea corsagiului și rotunjimea taliei nu lăsaui nici o îndoielă în privința asta, nici chiar unui bătrân savant ca mine.

Doamna aceasta, care stătea așezată într-un chip atât de neprevăzut pe cartea mea, respira o noblitate plină de drăgălășenie și avea înfățișarea unei regine, dar al unei regine capricioase. Gura ei era poruncitoare și ironică și ochii ei albaștri râdeau într-un chip neliniștitor. Într-un cuvânt impresia pe care și-o dădea era aceea a măreției.

Dar în toate proporțiunile ei, era o svelteță atât de mândră, o armonie atât de majestuoasă, în cât fără voie dânsa îmi părea enormă. Deși călimara mea pe care o consideram cu o atenție batjocoritoare, ca și cum ar fi putut să citească dinainte toate cuvintele pe care aveam de gând să le scriu — era pentru ca un basin adânc în care și-ar fi înegrit până la pulpe ciorapii trandafirii de mătase, era mare o repet și impunătoare în veselie ei.

Mâna-i albă și mică ținea un bețisor care atrase atenția mea într-un chip cu atât mai folositor cu cât studiile mele arheologice m'au pregătit să recunosc cu oarecare siguranță insigne prin care se disting persoanele notabile ale legendei și ale istoriei. Am înțeles atunci ca doamna asta era o zână. Fericit că am făcut cunoștința cu dânsa în așa fel, ași fi resimțit o plăcere nespuse să-i vorbesc pentru a-i mulțumi de chipul ingenios cu care a apărut unui bătrân ca mine.

Dar întreprinderea asta care costa mult timidității mele, mi-a devenit ca adevărată cu neputință, când am văzut pe doamna aceasta și pe Cronica Nurenbergului scoțând repede dintr-o gentușă pe care o purta la ea, câteva alune, atât de mici cum n'am mai văzut vreodată și după ce le-a spart coaja între dinți, mi le-a aruncat în obraz, mâncând miezul cu gravitatea unui copil care sugie.

Într-o asemenea ocazie, am făcut ceeace cerea demnitatea științei, am tăcut. Dar cojile pricinuindu-mi o gădilătură puternică am început să strănut. Mi-am dus mâna la nas și am constatat spre marea mea surprindere, că ochelarii erau la extremitatea nasului, și că vedeam doamna nu printre, dar pe deasupra sticlelor, lucru de neînțeles, de vreme ce ochii mei uzați stând mereu jintiți pe texte vechi, nu mai disting fără ochelari.

Dar mi-am adus atunci aminte din fericire de o maximă a răposatului meu bunic, care avea obiceiul să spună că totul este îngăduit doamnelor și că tot ceea ce vine dela ele e grație și favoare. Am primit deci ca o grație și ca o favoare cojile de alune și am încercat să zâmbesc. Mai mult. Am luat cuvântul.

— Doamnă, i-am spus cu politețe și cu demnitate acordată cinstea vizitei d-voastre nu vreunui țânc sau vreunui bădăran, dar unui bibliotecar în deajuns de fericit care vă cunoaște și care știe că pe vremuri încercați în iesle părul iepelor, beați lapte în cești spumoase, puneți praf de scărpinat în spatele bunicelor, făceați să pălpăie focul la nasul oamenilor și, ca să spun totul, aduceți veselie și făceați o neregulă nespuse în toată casa. Puteți să vă lăndați pe de-asupra, că seara în pădure pricinuiți o frică grozavă perechilor întârziate. Dar vă credeam dispărută pentru cel puțin trei secole și mai ales acum în timpurile astea. Inși și copiii afirmă azi că nu mai faceți parte din lumea asta.

— Ce spun, strigă dânsa cu o voce

argintie, luându-și o poziție cavalerescă.

— Nu știu nici eu, i-am răspuns frecându-mi ochii. Răspunsul acesta pătruns de un scepticism adânc științific, produse asupra convorbitorului mele cel mai deplorabil efect.

— Domnul meu, îmi spuse dânsa, nu ești de cât un pedant. Am bănuț această de multă vreme. Cel mai mic dintre copilași care merge pe drumuri cu pantalonii ruși, mă cunoaște mai bine de cât toți oamenii cu ochelari cari fac parte din Institutul Franței și din Academia. A ști nu e nimic, a închipui e totul. Nimic nu există de cât ceea ce imaginezi tu însuși. Sunt imaginară și cu toate acestea exist. Visează cineva de mine că și apar pe dată. Totul nu e de cât un vis, și de vreme ce nimcni nu visează de d-ta, nu există. Eu farmec lumea, sunt pretutindenea, în razele de lună, în susurul unui izvor tănuț, în frunzișul mișcător ce cântă, în aburii albi ce se înalță la ceruri, în fiecare dimineață din văgăunele câmpiilor, în mijlocul ierburilor trandafirii, sunt pretutindeni, pretutindenea... Toți mă văd și mă iubesc, și suspină și se înfioară când dau de urma pașilor mei ușori care fac să cânte frunzele moarte. Și d-ta o! domnul meu, te îndoiști că exist, halatul d-tale îmbracă o piele de măgar. Ea tăcu. Indignarea umflase nările ei fine și în vreme ce admiram, cu toate ciuda pe care o resimțeam, mâna eroică a acestei ființe mici, dânsa aruncă pana în cerneala, întocmai ca o vâslă într-un lac și mi-o aruncă apoi în obraz. Mi-am frecat fața pe care am simțit-o plină de cerneală. Zâna dispăruse. Lampa se stinse; o rază de lună străbătea geamul și se oprise pe cronica aceea mare a Nurenbergului. O adiere răcoasă, pe care n'am observat-o la început, împrăștiase pe jos penițele, hârtiile și pecetiile. Masa era pătată în întregime cu cerneală. Am uitat fereastra întredeschisă în timpul ploii. Ce imprudentă.

Și abia atunci mi-am dat seama că totul n'a fost de cât un vis...

Traducere de
Constantin A. I. Ghica

A apărut: Getta

roman sentimental
de V. MESTUGAN
Prețul 1,50 — Editura „Biblioteca Școala”

ROMANȚA

Vino 'n parcul plin de floare
Și parfum de flori de tei,
Unde luna cerne raze
Printre ramuri, pe alei.

Lacu 'nfiorat așteaptă,
Să-i cobori ușor pe mal,
Și cu mâna-ți delicată,
Să-i mângâi un singur val

Leneșe, pe unde limpezi,
Îmbrăcăată în flori de mac,
Barca vrea nerăbdătoare
Să te legene pe lac.

Vino, noaptea blând coboară,
Cuprinzând în pacea ei,
Parcul plin de clar de lună
Și parfum de flori de tei

Stelian Vasilescu

Privighetoarea dela Plevna

Episod autentic din războiul de
la 1877-78

Incepuse asalturile dealurilor din
prejurul Plevnei.

Trupe de infanterie, împărțite în cete, urcaseră coasta Griviței de cu noaptea, și acuma așteptau, tulpilate în bălării, ordinul că să năvălească asupra redutei ce se vedea în vărf.

Vremea era posomorită și friguroasă; soldații, întunecați ca și vremea, așteptau, în tăcere, comanda care să-i arunce în sus.

Se luminează de ziuă. Zi tristă și grozavă pentru mulți, cari au acum să închidă ochii pănjenii de noaptea morții ce stă la pîndă. Nu trece mult și un semnal se aude răsunând din vale. Ofițerii tresar, scot săbiile, le ridică și, îngînd fulgerul tășurilor cu fulgerul privurilor, strigă:

— Cu D-zen, înainte, băeți!

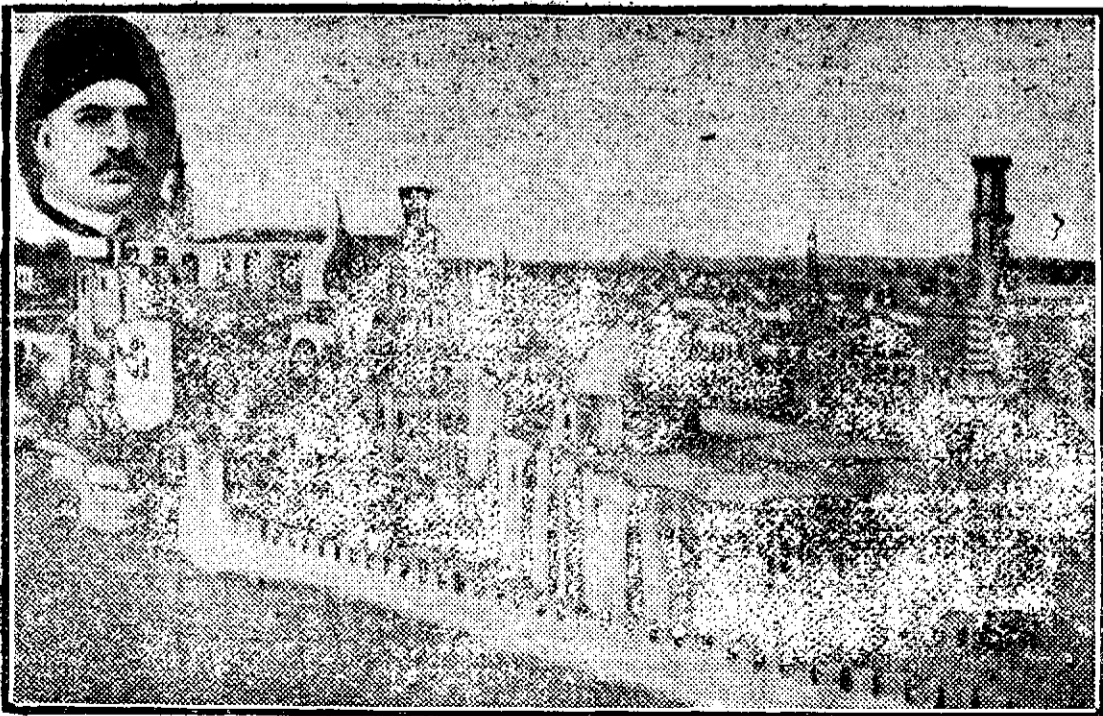
Soldații înfiorați își fac semnul crucii și es din adăpostul care-i ascundea pînă aci.

În moemntul acela, o rază de soare topește sovonul de plumb care înfășura cerul și se revarsă ca un zimbet peste ei. Iar, odată cu lichăirea luminii de sus, de aci de jos, de lingă soldații și dintre soldați, izbucnește un cântec de privighetoare armonios, cald, exaltat, plin de avînt și de dor, cum nu mai auzise nimenca de mult și cum iarna nu se aude nicăeri niciodată. Cerul salută pămîntul pe care calcă ostentii români cu o lumină, iar pămîntul îi răspunde cu un cîntec și, această farmecătoare îmbrățișare a celor de sus cu cele de jos, descrește fruntea posomorită a soldaților, le pune căldură și le deșteaptă nădejde în suflete.

Răcnesc soldații: urra! cu putere iar, cu strigătul războinic, întorsăturile maestreii cîntărețe se amestecă, se afundă în valul glasurilor uneori, apoi răsar iarăși pe d'asupra, tot mai armonioase și din ce în ce mai calde, mai aprinse, mai bete de o simțire puternică; țîsnesc merou dintr'un izvor care gîlge bogat, nesclit, nespuse de fermecător. Și cîntă privighetoarea de foc în focul care plouă rîpăitor împrejur, trimis din creasta redutei, și cîntă și înaintează merou cu norul soldaților, printre care lichăresc fulgerile baionetelor lacome de carne de dușman, și cîntă și întră cu soldații biruitori în redută!

Dar cine era acea privighetoare, de unde venise ea și cum sta, inspirată și îndrăzneată, în mijlocul soldaților, cu care făcea cor în limba ei dumnezeiască? Cum și de ce izbucnise, în mijlocul soldaților, notele ei surprinzătoare? Cum și de ce, trîmbiță de triumf, îi înscăse, îi trîsă, îi îmbrăncise, îi îmbărbătase în invălmășeală pînă în minutul isbîndei?

Privighetoarea era în sufletul unui soldat, al lui Stan Părvu, curcan din el din satul care-l trimesese, din crec regimentul 7 de Prahova, și venise cu

CAIRO, VEDEREA GENERALĂ. — În medalion KEDIVUL ABBAS HILMI

ALEXANDRU MACEDONSKI

POEMA RONDELELOR

SERIA II-a

V.

Rondelul Lunei

De și pe cer e-aceiaș lună —
Dar unde e cea de-altă-dată?
Minciuna vieței ce mă 'nbată
E azi o altfel de minciună.

Ca și atunci, duios răsund
Cavale 'n noaptea înstelată,
Și 'n cer zimbește-aceiași lună —
Dar unde e cea de-altă-dată?

A ei lumina argintată
Cu roze albe mă 'ncunund,
Și cântă tot pe vechia strund,
Dar pentru mine e schimbată —
De și pe cer e-aceiași lună.

1916, 31 Maiu

VI.

Rondelul de Aur

Căldură de aur topit,
Și pulbere de-aur pe grâne,
Ciobani și oi de-aur la stâne,
Și aur pe flori risipit.

In toți, și în tot, potopit
El bate din aripi păgâne —
Căldură de aur topit
Și pulbere de-aur pe grâne.

De-at soarelui jar, cotropit,
Pământul sub vrajă rămâne,
Și orice femei se fac zine
Cu suflul din flăcări răpiti
Căldură de aur topit.

1916, 4 Iunie

VII.

Rondelul Crinilor

In crini e beția cea rară:
Sunt albi, delicați, subțiratici —
Potisele lor au fanatici —
Argint din a soarelui pară.

De și, când atinși sunt de vară,
Mor p'curi, sau mor singuratici —
In crini e beția cea rară:
Sunt albi, delicați, subțiratici.

In moartele vremi, mă 'nbatară,
Când fragezi și primăvăratice,
In ei mă sorbire, estatici,
Și pe-aripi de raiu mă purtără —
In crini e beția cea rară.

1916, 3 Iunie

MĂNĂSTIREA CETĂȚUIA DIN IAȘI

Mama Caterina

Nuvelă de ANDRÉ de LORDE

În picioare, la ultima fereastră din sala de mîncare a preistoriului, abatele Sondry privea în noaptea născundă arborii grădinii pavoazați în alb.

De dimineață ninge și fulgii ușori cădeau fără răgaz, încetșor, nemiloși așa de numeroși și așa de strînși în cît dau impresia unui giulgiu imobil, aleit în aerul cenușiu.

Strînse împrejurul vechii biserici, casele joase ale micului sătuleț Civray, semănau cu un cuib de păseri surprins de furtună.

Și bătrînul preot nu se putea lăsa de a nu admira, persepctivele depărtate divinizate în umbră.

Poesia melancolică a acestui sfîrșit de zi îl pătrundea în mod straniu.

„Cît este de frumos! murmură el. Înalta sa talie, drapată în antereul negru, se încovea puțin pentru a înteroga cerul, parcă.

„Această ninsoare te mai dura, Mariol zise el, servitoarei care intra.

Mică, uscată, cu fața cercuită de abstricțiuni, ea se îndreptă către fereastră:

— Credeți zise ea.

— Eu sunt sigur.

— Cu atît mai rău pentru sărmanii nenorociți suspină ea.

Rămăseră într'un moment de liniște.

— Ascultă zise deodată preotul.

— Tu lațolegi?

Maria încrunță fruntea atentivă.

— Nu...

— Eu cred că a sunat cineva la poartă.

— Cine poate veni la ora aceasta? Din nou ei ascultară.

— Este adevărat, zise Maria. Cineva este la poartă. Voi vedea.

— Invește-te, o sfătui preotul. Este foarte frig afară.

Servitoarea aruncă un șal pe umeri și plecă. Bătrînul o auzi deschizînd apoi un zgomot de voci veni pînă la el, se apropia și aproape imediat, Maria reapărui:

— Este mama Thomeret, zise ea.

— Caterina?

— Da, voește a vă vorbi numai decît, zise că este foarte grăbită.

— Ah! Ei bine, spune-i să intre.

Maria se înapoie, dar deja, pe pragul porței, apăruse silueta unei bătrîne femei acoperită de zăpadă, înghețată de frig și care părea că ezită a intra.

— Intră, zise abatele Sondry, întîmpinînd-o în cale, și încălzește-te. El apropie un scaun de sobă în care ardea un foc mare de lemne.

Mama Thomeret întinse sabații săi spre flăcări și-și suflă în mâini.

Mama Caterina — așa i se spunea pentru că, ea crescuse altă dată un mare număr de copii, pe cari îi încredințase familiile din Pîtres și Im-

prejurimi — nu răspunse decît printr'un gest vag. Ea era pală și tremura, iar fața sa avea subite contracțiuni.

Cînd păru că s'a încălzit bine preotul o întrebă:

— Ai venit pe jos prin acest frig? Ea făcu semn din cap că „da”.

— Cinci kilometri pe această ninsoare! exclamă Maria.

— Trebuie să vă vorbesc chiar astăseară, zise mama Thomeret preotului.

— Chiar astăseară?

— Da... Este foarte grav, adăogă ea cu o voce surdă, cu corpul curbat.

Din cauza aceasta, preotul tresări și se întoarse către servitoare — căci înțelese că vizitatoarea dorea să fie singură cu el — îi zise:

— Te poți duce să te culci, Mario.

„Eu voi închide singur porțile. Fii fără grije”.

Și cînd ea plecă:

„Acuma vorbește... ceea ce voești Bătrîna femeie ridică capul și zise:

— Voesc să mă spovedesc.

— Aici? se miră preotul. Dar aceasta nu este posibil. Aceasta nu este interzis, știți bine...

Dar fața mamei Caterina luă numai decît un aspect așa de dureros în cît preotul se înfioră și se decise cu toată ora avansată.

— Veniți în confesional, zise el după o oarecare tăcere.

Amîndoi se sculară și fără zgomot, traversară grădina.

Zăpada, cădea mereu...

Mergeau încet, scufundîndu-se în fiecare pas în grosul covor alb...

În biserică era negură.

Numai, lierărea unei candelă — sub care un Crist în ivorii semăna că sîfșie umbra —, tremura pe altar. Grămada scaunelor strînse cerneau amvonul și privind prin ferestrele bisericii, se vedea încă zăpada căzînd.

Un mare calm mări tăcerea misterului locului și al orei.

Abatele Sondry, luă loc în confesional în urma grîtajului de stejar; iar în genunchi, mama Thomeret aștepta, resemnată asupra-și, înfiorată.

— „Te ascult, zise preotul.

— „Poate că știți părinte, că după moartea sărmanului meu bărbat, am fost obligată, pentru a trăi și a crește pe micul meu Pierre — carea avea atunci numai cîteva luni — de a lua copii pentru ai crește... Unul din primii ce-mi fu încredințat a fost fiul marelui medic din Poitiers... doctorul Herrouet...”

Preotul, la auzirea acestui nume, simți tot singele său adunîndu-se la inimă.

„Herrouet, repetă el. Cum, copilul pe care l'ai crescut...”

— Jacques Herrouet.

— Acel care...

rii Carpaților, ea să ia parte la lupta pentru independență.

Cînta frumos Părvu ca privighetoarea și cîntecul lui născădrăvan a făcut minuni în clipa asaltului. Români erau veseli că, în aprinderea luptei, erau însoțiți, iarna de meșterii cîntăreții a crîngurilor verzi, care le deschidea primăvara în suflete, iar turecii, nemiși, depuseră armele înaintea acelor care-i atacau, nu numai cu arme care pocneau vîrsînd foc, ci și cu notele desfătătoare ale cîntăreții înaripate, care le deschidea minții

lor raiul lui Mohamet plin de sunete adormitoare și miresme primăvăratice.

A doua zi, Stan Părvu fu pus pe raport ca să fie decorat. Și pe pieptul lui, pe colivia în care ține închisă privighetoarea fermecătoare, de glasul de gițelile cărela și azi poate că răsună ecourile văilor Carpaților năpădite de torente dulci și duioase, amintitoare de vremea trecută și tinerețea dpărtată. — pe pieptul lui strălucește, cu mîndria unei raze și cu farmecul unui cîntec, Virtutea Militară. N. Ținc

— Da, zise țărâna, într-o suflare. Avu loc o tăcere. Preotul își amintea de tragedia din castelul dela Prunerașe care trei luni mai înainte produsese atâtea emoțiuni în țară; asasinarea bătrînului baron Meillard, cercetările apoi infructuoase, arestarea, apoi punerea în libertate a unui coșar, în fine mandatul de arestare pronunțat contra lui Jacques Herrouet, și mărturisirile de omorire. Apoi începerea instrucțiunii, așa de lungă, care stabili că, furtul fusese mohitul crimei. Toată viața tinărului om se desfășură în acea clipă; urătele sale frecvențări, abuzul său de toate plăcerile, viciul jocului de cărți, funesta pasiune care sfârși prin a-l pierde.

Preotul revedea în același timp, copilul mic în leagăn, așa de roșu și blond căruia el îi aducea în toată ziua câteva zaharicale, cînd trecea pe dinaintea locuinței Mamei Caterinei.

Și ea și cînd și-ar fi vorbit sieși.

— Aceasta este un lucru înspăimîntător! murmură abatele. Apoi întorcîndu-se către Mama Caterina:

„Eu înțeleg toată compătimirea ce ai pentru acest nenorocit, pe care l'ai izbit...”

Și de asemenea frica ce aveți, căci am citit în jurnale că Jacques Herrouet trebuie ca, peste câteva zile să treacă înaintea Curței cu jurați din Poitiers...”

— Nu... nu este aceasta!

Bătrîna găficia, corpul îi tremura, lîngii erau strînși.

„Acesta nu este Jacques Herrouet, continuă ea, care va fi judecat...”

„Jacques Herrouet este mort!

Preotul crezu că ea a perdat mințile.

— Da, el este mort! repetă bătrîna.

Și, cu vocea încă mai ostentă și mai joasă, ea își începu dureroasa-i spovedanie.

Cînd ea se ridică, trăsăturile feței sale erau mai calme iar în ochii săi, lacrimile se uscaseră.

— Voi scrie avocatului său și îi voi spune să vă aștepte la judecată, zise preotul, dîndu-i asigurarea și sculîndu-se la rîndul său. Nu ai putut ascunde mai mult timp acest secret.

Apoi reflectînd un timp:

„Vom merge împreună la jurați.

În dimineața zilei hotărîte, mulțimea umpluse Curtea juraților, atenți la orice mișcare cu privirile îndreptate spre ușa prin care trebuia să vie magistratii.

Deodată, un ușier apără în fund și pronunță cu o voce scurtă:

— Curtea!

Se făcu apoi în mulțime un mare zgomot.

Cînd liniștea se restabili apără acuzatul între doi jandarmi.

Apărură jurații gravi și recleși, apoi cei trei judecători și procurorul general. În fine avocatul, unul din șefii baroului, venit expra dela Paris. Dar nimeni nu remarcă un preot bătrîn rigid și resemnat, așezat lîngă o țărâna bătrînă în doșu...

Cîteva momente scurte, trecură...

Se făcu cetirea actului de acuzare, care nu prezenta nici un interes pentru mulțime, fiindcă circumstanțele crimei erau cunoscute și acuzatul făcuse mărturisiri.

Mulțimea nu aștepta decît, lupta oratorică între procurorul general — un mare magistrat sec și rece, a cărui severitate era proverbială — și avocatul, al cărui talent vibrant și supus, vocea primitoare, accentul de convingere pasionat, smulsese de multe ori juraților cei mai rebeli, un verdict triumfal de achitare.

Președintele, voluntar și impozant sub roba sa roșie, începu imediat interogatoriul acuzatului, acestui fiu de familie care, născut din părinții cei mai cinstiți, trebuia să dea exemplu printr-o conduită ireproșabilă și a cărui viață — rău începută — schimbase în crimă...

CRINII

*Azi mi-a vîndut un braț de crini o fată;
Am semînat prin casă numai crini,
Din ceară albă pare că-i luminată,
Corola delicată
Pe sceptrele de lujeri, lungi și fini.*

*Parfumul ei mă 'mbată și mă 'mbie
La dulci visări. . . . Il văd în sbor trecînd
Arhanghelul în sfînta Lui solie,
«Fecioară, slavă Tie!»
Aud un cor de heruvimi cîntînd.*

*În albul ei neprihînită floare
O asemîn cu-un suflet fecioresc —
Dar cum atîngi plîpînda ei ninsoare
Se scutură și moare.
O, crinii, crinii! Ce puțin trăiesc!*

Ana Codreanu

Jacques Herrouet răspundea cu o voce ostentă acestui acuzator implacabil care părea că asistasese la scena crimei, atîtea precizii aducea în expozeul său...

Și nenorocitul părea că se rostogolește la fiecare chestiune, întocmai ca o săracă rămășiță în torentul acestor cuvinte înghețate, răpitoare și formidabile...

Apoi se începu ascultarea martoriilor cari veneau să stabilească premeditarea.

În fine se chemă, abatele Sondry. Preotul se ridică, veni așor la bară și jură. El zise că nu a cerut să fie ascultat, de cît pentru a confirma depozițiunea unei țărâne care creșuse pe acest Jacques Herrouet.

„Am prins prin spovedanie, zise el, un secret de cea mai mare importanță și am consiliat pe poeză mea, de a veni a-l spune domnilor jurați...”

În sală se făcu o mișcare vie de emoțiune intensă care se mări cînd se văzu sărmana bătrînă înaintînd înaintea tribunalului.

Cocoșată și tremurînd ea răspundea cu o voce aproape neînțeleasă:

— D-ta ești aceea care ai crescut pe acuzat? o întrebă președintele.

Dar în același moment, se văzu mișcîndu-se, așa de pală că, un ușier trebuia să aducă un scaun pentru a sta.

„Părinții săi vi l'au dat la vîrsta de un an... este adevărat?”

— Da, domnule, zise ea cu sfîrșare.

Și ea adăogă apoi:

„Eu îl iubeam... El era așa de bun, așa de dulce...”

Ea plîngea cu ochii întorși către banca unde deținutul pleca cu încăpățănare capul său.

Președintele întrerupse tăcerea:

— Am înțeles că ați venit și ați cerut a fi citată ca martoră. Aceasta este un gest, de compasiune care vă onorează, fiindcă acuzatul, ai cărui părinți sunt morți, nu are pe nimeni în lume a se interesa de el... Nu mi-am închipuit că v'ați deplasat numai pentru a aduce o mărturisire de o așa de mică importanță. Confesorul dumneavoastră a spus că dețineți un grav secret.

Care este?

Mama Caterina se întoarse către preot, apoi ea îmbrățișe cu o lungă privire, grupul unde era Jacques Herrouet, ca pentru a-i da curaj. Mulțimea, judecătorii, jurații așteptau mișcați și neliniștiți. Apoi, cu o voce fermă, deșemnînd pe tînărul deținut, ea murmură aceste simple cuvinte:

„Acel pe care-l judecați nu este Jacques Herrouet... Acesta este fiul meu... Pierre Thomeret! Un lung

strigăt de înmărmorire se ridică din public și tribunal. În același timp, se văzu acuzatul aplecîndu-se pe jumătate înainte, pal și înfiorat, apoi așa zîndu-se, cu ochii holbați.

În tumultul care se mărea peste tot, vocea președintelui amenința de a se vacua sala. În timp ce avocatul pronunța câteva cuvinte ce nu se putură înțelege.

În fine se făcu tăcere puțin cât puțin — o tăcere trînsă, îngrijorătoare, teribilă.

— Explicați-vă, zise președintele Bătrîna femeie repetă:

— Acesta este fiul meu!

Ea își șterse fruntea plină de sudoare și continuă.

„Doamna și domnul Herrouet, înainte de a pleca în voiaj pentru mai mult timp, mi aduseră spre îngrijire pe micul lor Jacques.

„Copilul nu era tocmai așa de sănătos. Era pal și tușea în tot timpul, dar mi-am zis că, cu vîrsta, bunul ner de la țară, culorile sale vor reveni.

„Am dat toate îngrijirile ca și cînd ași fi fost adevărată sa mamă, căci voiam să fie tot așa de mare și forte ca copilul meu, ca micul meu Pierre, care avea aceeași vîrstă.

„Dar din zi în zi era mai rău.

„În fine, în timpul asprei erni din 1895 — sunt de atunci douăzeci de ani, mi aduc aminte ca și cînd eu fi fost eri — el tușea mai forte ca de obicei.

Într-o seară pe cînd îl luasem în brațele mele, la colțul focului, el lăsa să-i cadă brusc micul său cap pe pieptu-mi și simții în același moment, mînuțele sale calde, desprinzîndu-se de gâtul meu... nu-i mai auzeam respirația... credeam că doarme; dar nu... inima nu mai bătea...”

„El era mort!

„Am crezut că voi înnebuni!

„Nu știam ce să fac și toată noaptea am petrecut-o lîngă leagănul său desperată...”

„Ce vor zice părinții săi?

„Ei mi vor reproșa că am îngrijă rău de băiatul lor...”

„Dacă încă i-ași fi putut preveni!

„Dar ei erau departe... nu știam unde s'au dus...”

„Zilele trecură...”

„Într-o duminică, pe cînd veneam de la cimitir, unde în toate zilele mergeam să mă rog pe micul său mormînt, zării o trăsură ce staționa pe marginea drumului, în fața fermei. Mării pașii — inima mi bătea să se rupă — și sosii tocmai în mo-

Bulevardul din Buenos-Aires

CAMILLE BLONDEL

fost ministru al Franței la București

mentul când, în curte, doamna și domnul Herrouet, țineau în brațele lor pe micul meu Pierre și îl desmerdau pe rând.

— Privește cât este de frumos și de voinic, scumpul nostru Jacques! zicea doamna Herrouet, râzând și plângând de bucurie, în același timp.

„Am crezut că voi muri de emoție. „Ei luau pe Pierre, drept copilul lor!

„La acea vârstă, toți copiii se aseamănă între ei și cum ei de mult timp nu-l văzuseră înțelegi... Și iată că, o sudoare rece inunda fața mea când auzii pe domnul Herrouet, că-mi zice:

— „Mamă Caterino, nu știu cum să-ți mulțumim pentru îngrijirile, așa de părintești și așa de devotate ce ai dat micuțului nostru...

— „Nu vom uita nici odată... „Cum suntem definitiv instalați acuma la Poitiers, ne-am decis de a-l lua noi însăși...

— „Scumpul! nu putem să mai trăim separați de el, acuma!

„După ce stănește o privire dulce toticii sale, zise foarte vesel:

— „Să plecăm dar... „Aveți o trăsură care ne așteaptă.

— „Dar sperăm, mamă Caterino că ve veni să ne vezi, din când în când.

„Eram așa de zdrobită în cât nu îmi puteam să punde, de cât printr'un gest vag și masinal... „Imprejurul meu, doamna Herrouet într'o stare nerăbdătoare aduna vestimintele, făcând un pachet cu legeriile copilului, strângându-i jurcările... „În acel timp, domnul Herrouet, continua de a-mi vorbi, a-mi povesti lungul lor voinaj... „Ei plecaseră direct în Brazillia din cauza unei moșteniri, — mama sa murind cupă o boală destul de lungă. Rămăseră acolo mai mult timp de cât se așteptau la plecare, reținându de către formalitățile moștenirii și oarecari procese... „Îmi vorbea și în același timp acoperea copilul cu dulci sărutări... Apoi eu simții că trebuie să vorbesc, pentru a spune totul, tot adevărul; dar în același moment domnul Herrouet, mă luă de o parte și-mi confie că, soția sa fusese foarte greu bolnavă, că este încă destul de slăbită, că nu trebuie deci să-i producă nici o emoție.

„Am privit-o... Câtă bucurie pe fața sa! Câtă fericire că și-a găsit scumpul său odor!

„Am ezitat deci, nu am mai îndrăznit... Peste un sfert de oră erau gata de plecare, ducându-se cu copilul băiatul meu!

Nu, nu, aceasta este imposibil... Această minciună era monstruoasă nelegiuță... Mă gândeam la sârmanul meu bărbat, care este colo sus în cer fără îndoială și care mă va blestema...

„Nu aveam dreptul, nu, nu-l aveam de a abandona copilul meu — și mai presus de toate — de a-l lăsa să creadă acești oameni destul de cinstiti, că este al lor.

Nu, nu, nu trebuie... „Dumnezeu mă va pedepsi... „Ah! El m'a pedepsit destul de bine!

„Deja gura mea se deschisese pentru a releva aceasta, dar fața mea trebuie să fi avut așa o expresie de durere, în cât domnul Herrouet îmi zise:

— „Sârmană mamă Caterino, să nu-ți fie frică! Eu te înțeleg... Dar acest micuț nu este pierdut pentru dumneata, poți veni oricând vrei, să-l vezi.

„Și el adăogă zâmbind: — „Noi îl vom îngriji destul de bine!

„Ah! domnule președinte, aceste cuvinte fură toată cauza... Era adevărat, îl vor îngriji bine, mai bine este cert, de cât o sârmană țărăncă ca mine...

„După dansii, oamenii bogați stimăți și buni, el va fi mai fericit, căci îi puteau da instrucțiunea necesară, devenind și el astfel un domn... „Pe când eu mine, în acea mizerabilă fermă, viața — toată viața sa — ar fi fost dură, neplăcută.

„El trebuia să muncească pământul de dimineață până seara, din care își putea câștiga pâinea sa amară.

„Și, imaginea tatălui său, găsit într'o dimineață pe câmp, mort de oboseală și privațiune, trecu în acel moment pe dinaintea ochilor mei...

„Nu trebuia mai întâi a mă gândi la copil, de a mă sacrifica pentru fericirea lui. De altfel nu mă separam pentru totdeauna de el. Îl voi vedea...

Nu se împotriveau de a-l vedea. „Nu mă împotriviți și ei îl luară cu dansii!

„Luni și apoi ani se scuseră, „Mă duceam de obicei la Poitiers, îl vedeam mărindu-se...

„Era așa de frumos! Îl luam în brațele mele, ca la fermă și plângeam, strângându-l la pieptul meu...

„Mă striga în totdeauna „Mama Caterina! Ah! el mă recunoștea bine. Eram așa de fericită!

„Când avu 18 ani, îmi zise că voeste a se face medic... ca și tatăl său! Era un băiat serios.

„Ultima dată când m'am mai dus pe acolo ca de obicei, el era mai pal ca altădată; ochii săi, pe cari îi cunoșteam așa de bine, erau triști, dureroși...

„Avea desigur ceva, afaceri sau supărări, pe cari nu mi le putea explica pentru că eu nu-l puteam înțelege. Sârmanul băiat!

„La înapoere, în vagon, aveam în mână plină de durere, eram tristă... „Câtva timp după sositrea mea, — Maria, o vecină care vine în fiecare dimineață de-mi citește jurnalul, pentru că eu nu văd cu ochii mei așa de bine — veni acasă, foarte agitată.

— „Mamă Caterino, cum îmi zicea, s'a comis o crimă, nu departe de aci, la castelul de la Prumeraye... „Un oarecare, Jacques Herrouet, fiul unui bătrân medic din Poitiers, a omorât pe nașul său pentru a-l fura...

„L'au și arestat... „Și ca începa a-mi citi articolul, așa de lung... Oh! nu greșeam, era fără îndoială el... fiul meu... Ea se intrerupsse un moment, lacrimile o înecau, apoi reluă:

„Credeam că am să mor... da, să mor... Toată ziua am alergat peste câmp, fără a ști, întocmai ca o nebună!

„Câte odată mă opream locului și zberam ca un câine pierdut și apoi cădeam jos în nesimțire... „Seara, adunându-mi toate forțele, am bătut la ușa presbiterici și am cerut preotului să asculte spovedania mea...

„Iată-mă acuma înaintea dumneavoastră, cerându-vă. Grație! grație

pentru copilul meu, pentru băiatul mamei Caterina, sârmanei mamei Caterina!

Ceace v'am spus domnilor jurați, este purul adevăr, vă jur.

„Puteți merge acolo, la micul cimitir... Se găsește pe un mormânt inscripția:

„Jacques Herrouet, mort la vârsta de șasesprezece luni“.

„Apoi întorcându-se către fiul său: „Pierre, iartă-mă... Dar, vezi tu, am crezut că fac bine... Aceasta numai pentru tine, copilul meu, numai pentru fericirea ta!

„Îmi era așa de frică pentru tine, de viitor... Te iubeam atât de mult!... Ea își lovea brutal pieptul.

„Ah! nenorocitul! nenorocitul! Dacă ai fi rămas lângă mine, ai fi muncit din greu pământul, ai fi murit poate de mizerie, dar ai fi rămas un om cinstit... „Și, întorcându-se către tribunal, cu fața devastată de lacrimi, îmbătrânită cu mulți ani, de un moment, de nerecunoscut aproape, ea strigă cu disperare:

„Aveți milă de el, domnilor jurați! „Aveți milă de copilul meu!

„Nu-l condamnați prea greu! „El nu este un domn, nu este de cât un țaran ca și mine... ca și tatăl său... un țaran mic și sărac, pe care tentațiunile și bogățiile l'au pierdut... „Mai strigă încă: „Milă! Milă! apoi căzu grămadă jos și o duseră afară din sală...

Din nou mulțimea izbucni într'un tumult.

Dar desbaterile continuau. Procurorul se ridică.

Rechizitorul său fu scurt, dar nemilos, el cerea pedepsirea cu moartea. Apoi începu pledoriile avocatului. El vorbi mult timp, cu o voce aspră, regulată și forte, făcând să treacă prin mulțime, un lung fior... Când el termină, președintele intră să se acuzat:

„Nu aveți nimic de adăogat pentru apărarea dumneavoastră?

Tânărul om murmură fără să ridice capul:

„Cer ertare“.

Și, jurații se retraseră pentru deliberare. Când reveniră, șeful juriului aduse spre cetire un verdict afirmativ îndulcit de circumstanțe atenuante:

Pierre Thomeret fu condamnat la muncă silvică...

Zece luni mai târziu după aceasta, câteva linii pierdute în jurnal, anunțau că un convoi de condamnați trebuiau să plece pentru insula Ré.

Printre ei se găsea și fiul Mamei Caterina...

Sub tristețea cerului de toamnă, numai singuri, gardianii asistau la imbarcare. Ei încercuiau deșinții cu revolverul în mână și îi conduceau până la ponton, de unde o șalupă îi conduceau la un mare vapor, ancorat la două sute de metri de mal.

Nici un curios... numai într'o parte pe plajă, o siluetă mărunță, adusă de durere și hărănețe: Era mama Caterina...

Ea vedea pe fiul său plecând și inima îi se rupea de durere...

Rămăsese locului, fără a putea zice vreun cuvânt, sfârșită de oboseală, smerită și prosternată...

Și, când vaporul care ducea pe fiul său — pe care de acuma nu-l va mai vedea — se depărta ușor în largul nemărginit al colosului de apă, ea îngenuchea...

Mult timp, sârmanii săi ochi cari nu mai puteau să plângă, urmară vasul, punct negru pierdut pe valuri și care, din moment în moment se micșora, depărtându-se...

Rămase locului, insensibilă la frig, nedepărtându-se de orizontul în care pierise fiul său... și pe care orizontul îl vedea acuma gol, în care fiul său dispăruse pentru totdeauna!

Fiul meu! Fiul meu! striga ea. Și marea creștea... și valurile se spărgeau pe plaje împrejurul ei, mugind cu furie...

În frigurile sale, părea că nu înțelege deslănțuirea elementelor.

Era insensibilă la toate... rămânând astfel îngenuchiată, înghețată de vânt înconjurată de ceață...

Și năpraznicile valuri cari voiau parcă a o îneca, nu vor lua mai mult de cât o sârmană zdreanță omenească, pe jumătate moartă, dur ale cărei buze, bălbăie încă:

Fiul meu! Fiul meu!

Tradusă de
Petre Petrescu, Băilești

SACUL CU GLUME

La un restaurant oarecare, așa precum sunt multe, la socoteală se cere pentru plata unui dejun modest lei 12,75. Consumatorul chiamă pe patron și-i cere o scădere pe care acesta o refuză.

— Uite ce, îi adăogă consumatorul, trebuie să știi că eu practic meseria de bandit.

Restauratorul face un gest de mirare la anzul unor astfel de cuvinte și exclamă:

— Mă rog, ce vrei să-mi spui d-ta cu asta?

— Vreau să-ți spui că, conform obiceiului, credeam că și d-ta o să așorzi o reducere unui coleg.

Cucoana Profira, pentru a zecă oară, găsește pe bărbatul dumneai amețit de băutură la cărciuma de la răspântie.

— Ticălosule, îi zice ea necăjită, trebuie să vin eu mereu să te scot din cărciumă. Alaltăeri te-ai întors acasă eri. Eri te-ai întors astăzi. Astăzi, dacă nu veneam eu să te iau, veneai mâine. Măine... cine știe când te-ai mai întoarce.

La librăria muzicală Feder se prezintă un tânăr absolvent al Conservatorului, cu părul valvoi și c'un sul de hârtie în mână. Era o partițiune muzicală pe care voia să i-o publice ca editor. Patronul desface sulul, citește cuprinsul lui cu luare aminte și-l fredonează cu plăcere.

— E prea frumos, exclamă patronul. Te feticit. Și ai făcut d-ta singur muzica asta?

— Eu singur, răspunde absolventul îngâmfat.

Editorul, la auzul acestei afirmări, se ridică respectuos de pe scaun, salută profund și exclamă:

— Domnule Meyerbeer, mă simt foarte onorat să vă fac cunoștința, cu atât mai mult că vă credeam mort de cel puțin vreo 70 de ani.

— Foarte bine, exclamă d. X, surprinzând pe servitorul său cu mâna în cutia de țigări. Va să zică d-ta fumezi țigările mele?

— Mă ertați, răspunde servitorul, încrecat; fiindcă vedeam că dați tuturilor mosafirilor d-voastre, credeam că nu țineți nici o socoteală de țigări; mai socoteam iarăși că, dacă la numărul invitațiilor d-voastre, mă voi adăoga și eu care n'am fost poțit n'o să fie nimica.

Pentru orice reclamațiune sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar“, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Novile premii „Universul”

oferite de ziare

tuturor abonaților săi, la tragerea din Noembrie a. c.

5.000 Lei în obligațiuni județene 4 1/2 cu cuponul — Februarie 1917 —

Una splendidă garnitură pentru antreu

compusă din o masă, patru scaune, două blidare și un cuier, artistic pirogravate cu motive românești. — Furnizate de la d. T. Brumărescu, cunoscutul artist și întemeietor al artei decorative la noi, Calea Plevnei 83, București

Un dormitor în stil românesc compus din 1 armoire cu oglinda și o noptieră cu cristali și marmoră, 1 pat pentru o persoană, 1 masă și 2 tabourete, furnizate de la marele magazin de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Carol 62, București

O gramolă „INGER”

(Marca recunoscută cu cea mai bună din lume) cu cutia de stejar lustruit, mecanismul remontabil în timpul mersului cu regulator gradat; pavilionul din lemn de rezonanță în interiorul cutiei, cu un acoperământ de lemn în forma unei saluze și închis cu două uscătoare cu ajutorul cărora se poate mări sau micșora sunetul după dorință; brațul acustic recurbat; diafragma „bass lion”; inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere și bucăți naționale. — Gramola se furnizează împreună cu UN DULAP AMERICAN din stejar cu 7 sertare mobile care se închid cu o jaluzie. Acest elegant dulap servește ca postament la gramolă și în același timp pentru conservarea plăcilor. — Ambele ne-au fost furnizate de Marele magazin de muzică „JEAN FERDINAND” Furnizorul Curții Regale, București Calea Victoriei 54

O frumoasă și elegantă Garnitură de antreu

compusă din 1 Canapea, 4 scaune, 2 bănci mici, 2 tabourete și 1 masă de lemn de stejar tapisate de mătase verde, furnizată de la marele depozit de mobilă COMPANIA AMERICANĂ, str. Carol 74, etaj

10 lazi cu diferite produse Bresson

fabrică de lichieri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din luna Noembrie c.

1 elegantă toaletă de bronz cu oglinzi de cristal, furnizată de cunoscuta fabrică GUTMANN, strada Sf. Apostoli No. 72

Una tavă rotundă de metal, fin argintată și frumos gravată având diametrul de 48 centimetri. **1 suport** pentru carți de vizită, în metal alb frumos argintat, cu o figură ciselată. **Un elegant serviciu de oțel și untdelemn** de alpacă argintată, calitatea cea mai fină, cu sticlărie de cristal. **1 fructiera modernă** de metal alb argintat, cu 3 coșulețe servite pentru bomboane. **1 coș mare** de metal-bianc, fin argintat înălțimea 49 cm. pentru fructe. **1 serviciu de copii** compus din 12 coșulețe de metal cu farfurioare, cu și un serviciu de același metal, toate într-o cutie elegantă. **Una pendulă** de lemn de mahon cu bătaie sonoră, înălțimea 65 cm., bătaie orile și jumătățile și întorcându-se odă la două săptămâni. Toate aceste obiecte ne-au fost furnizate de marele magazin de bijuterii, ceasornice și argintărie: Frații Roller, Furnizorul Curții Regale, București, strada Carol 50, etaj

Un elegant ceas modern pentru doamne, de aur cu trei capace. **Un coșuleț** de nichel cu tunul de majolică. **O garafă pentru vin** de cristal roz, cu capacul și manerul de metal argintat. **Un frumos pres-papier** de metal, argintat. **Un serviciu de ceai** pentru două persoane de metal nichelat. **Un port visșe** de metal argintat. Toate acestea sunt furnizate de mult cunoscutul magazin de bijuterii Th. Radivon, din Bulevardul Elisabeta No. 9 bis, care primește zilnic noutăți.

5 ASORTIMENTE COMPLETE din produsele cosmetice „Flora”, compuse din cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de erin Flora, 1 săpun de lapte de erin, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

Notati bine:

Dând aceste mari premii de valoare, abonațiile sunt reținute la 18 lei pe an; lei 9.15 pe 6 luni; lei 4.65 pe 3 luni. Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației „Universului”, prin mandat postal sau în persoană. Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe 1 an primesc 4 bonuri, cei pe 6 luni 2 și cei pe 3 luni 1 bon. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 4 bonuri pentru tragerea următoare.

EDITURA SI PROPRIETATEA ZIARULUI „UNIVERSUL”

Un elegant dormitor de bronz

pentru 1 persoană, compus din: 1 pat de bronz cu somieră, o masă de noapte cu marmoră, un lavoar de bronz cu marmoră. A 14-a garnitură cumpărată de la furnizorul „Universului”, Industria metalică MARCU, B-dul Elisabeta No. 8, București. Cel mai estetic și mai bine asortat în mobilă de fier și bronz.

Una splendidă toaletă de bronz cu oglinzi de cristal, cumpărată tot de la industria metalică MARCU, Bulevardul Elisabeta No. 8, București

Un elegant pat pentru copil cu ornamente de bronz și cu plasă, cumpărat tot de la Industria Metalică „MARGU”, Bulevardul Elisabeta No. 8

O bicicletă solidă și elegantă, marca «SPORT» cu roată liberă și frână automată, completă, lampă, clopot etc.

Una pușcă de vânatoare, calibru 12, marca «PIEPER-BAYARD», cu triplu zăvor de siguranță «Greener», țevi de oțel «BAYARD», furnizate de Marele Magazin de arme și biciclete B. O. ZISSU, Furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44

Un dormitor de lemn în

Construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai Bravu No. 37 și strada Șerbănică No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107, București

Un DORMITOR englezesc compus din: 2 paturi cu somiere, vopsite alb, 2 mase de noapte din fier, ale vopsite, un lavoar vopsit alb, toate acestea sunt furnizate de la cunoscuta fabrică de mobilă de fier și bronz GUTMANN, strada Sf. Apostoli 72

Una masă cu cristali

furnizată de fabrica de mobilă MARCO DATTELKREMER strada Păstorului 8, București

CINCI CHIMIRE HIGIENICE după măsura calitatea I-a (Briul lui Iov) singurul brevetat în țară, recomandat de toate societățile medicale și inventat de d. Captain Iov din Pitești, str. Șerban-Vodă 220, având proprietatea de a preveni și vindeca boala vechi de stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din mulțimea scrisorilor de mulțumire primite de la suferinzi vindecați. Acest briu e purtat cu încredere de ambele sexe din înalta societate a țării.

10 LAZI CU DIFERITE LICHERURI FINE. Specialități de la prima distilerie. Frații Focșu, mare depozit de vinuri și țică, calea Văcărești 232, București

5 CEASORNICE pentru birou, cu pedestal de cristal, cu inscripția „Universului”.

5 CEASORNICE de argint pentru bucatărie, cu inscripția „Universului”.

6 PLACHETE DE METAL ALB cu efigia Regele Carol I și Regina Elisabeta.

Una harmonică

cu 19 clape și 8 basuri, tonuri duble de oțel cu 2 registre, jumătate orghel din renumita fabrică Johann Trimmel. **UN FLAUT** din cel mai fin abanos, capul căptușit, cu 10 clape de nichel, plută la încheietură, inclusiv ștergător și garnitură de pernițe de rezervă. **Una mandolină italiană** din lemn de paslindru, față fin ornamentată cu sifon și mecanică acoperită. — Toate aceste instrumente sunt furnizate de Magazinul General de Muzică „La Harpa”, București, Str. Colțel No. 5, cel mai estetic și bine asortat în această branșă.

15 FLACOANE A CATE 1 KILO. apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, măgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu nr. 6, București.

